

Konjunktiv I

Ke konjunktivům I. řady patří konjunktiv přítomného času, konjunktiv perfekta a konjunktiv 1. budoucího času. V češtině nemají odpovídající gramatický tvar.

Konjunktiv přítomného času

ich	lebe	sei	habe	werde	könne	spreche	laufe
du	lebest	sei(e)st	habest	werdest	könnest	sprechest	laufest
er	lebe	sei	habe	werde	könne	spreche	laufe
wir	leben	seien	haben	werden	können	sprechen	laufen
ihr	lebet	seiet	habet	werdet	könnet	sprechet	laufet
sie	leben	seien	haben	werden	können	sprechen	laufen

Konjunktiv přítomného času se tvoří od infinitivního kmene pomocí koncovek **-e, -est, -e, -en, -et, -en**: *haben* - *du hab.* + *est* = *habest*, *können* - *er könn* + *e* = *könne*.

Obdobně jako u slovesa *können* tvoříme konjunktiv přítomného času též u ostatních způsobových sloves: *ich dürfe*, *ich möge*, *ich müsse*, *ich solle*, *ich wolle*.

U silných sloves nedochází ve tvarech 2. a 3. osoby čísla jednotného konjunktivu přítomného času ani ke změně kmenové samohlásky, ani k jejímu přehlasování: *du sprechest*, *er laufe*.

Srovnejte

oznamovací způsob		konjunktiv I		oznamovací způsob		konjunktiv I	
ich drohe	wir drohen	ich drohe	wir drohen	ich rede	wir reden	ich rede	wir reden
du drohst	ihr droht	du drohest	ihr drohet	du redest	ihr redet	du redest	ihr redet
er droht	sie drohen	er drohe	sie drohen	er redet	sie reden	er rede	sie reden

Tvary konjunktivu a oznamovacího způsobu přítomného času se u všech pravidelných a silných sloves překrývají v 1. osobě čísla jednotného a v 1. a 3. osobě čísla množného, ve 2. osobě čísla jednotného i množného se překrývají u pravidelných sloves s kmenem na *-d* nebo *-t* (případně *-m* či *-n* u těžko vyslovitelných souhláskových skupin): *du redest* - *ihr redet*, *du rechnet* - *ihr rechnet*.

Konjunktiv perfekta er habe / sei + příděstí minulé

oznamovací způsob	konjunktiv I	oznamovací způsob	konjunktiv I
er hat gesagt	er habe gesagt	er ist gefahren	er sei gefahren

Konjunktiv perfekta se tvoří pomocí konjunktivu přítomného času pomocných sloves *haben* / *sein* a příděstí minulé slovesa.

Konjunktiv 1. budoucího času er werde + infinitiv přítomný

oznamovací způsob	konjunktiv I
er wird verreisen	er werde verreisen

Konjunktiv 1. budoucího času tvoříme pomocí konjunktivu přítomného času slovesa *werden* a infinitivu přítomného slovesa.

Konjunktiv průběhového trpného rodu

	oznamovací způsob	konjunktiv I
přítomný čas	es wird gemeldet	es werde gemeldet
perfektum	es ist ausgebrannt worden	es sei ausgebrannt worden

Všimněte si

přítomnost	činný rod	er verkürzt	er verkürze
	trpný rod	es wird verkürzt	es werde verkürzt
minulost	činný rod	er teilte mit er hat mitgeteilt er hatte mitgeteilt	er habe mitgeteilt
	trpný rod	es wurde mitgeteilt es ist mitgeteilt worden es war mitgeteilt worden	es sei mitgeteilt worden
budoucnost	činný rod	er wird verhandeln	er werde verhandeln
	trpný rod	es wird verhandelt werden	es werde verhandelt werden

Všem třem minulým časům oznamovacího způsobu odpovídá pouze jediný tvar konjunktivu I, tj. konjunktiv perfekta.

Použití konjunktivu I

Konjunktiv I ve větách hlavních

Konjunktiv I se vyskytuje v ustálených spojeních, která vyjadřují:

- prání – konjunktiv přítomného času stojí ve větě místo tvaru rozkazovacího způsobu pro 3. osobu čísla jednotného: *Die Königin lebe hoch!* – *Ať žije královna!*;
- rozkaz, vybídnutí, příkaz – konstrukce se zájmenem *man* např. v kuchařských receptech či různých návodech: *Man schneide die Kartoffeln, ...* – *Brambory se nakrájejí, ...* / *Nakrájejte brambory, ...* . *Man drücke den Power-Knopf.* – *Stiskněte tlačítko „power“.*;
- připustku: *Es sei, wie es wolle!* – *Ať je to, jak chce!*

Verwenden Sie im Rezept für die Gulaschsuppe die Verben im Konjunktiv Präsens.

Man (schneiden) das Fleisch in Würfel und (anbraten) sie in heißem Fett. Man (beifügen – přidat) die Zwiebel und (dünsten) das Ganze. Man (dazugeben) Salz, Paprika und die Tomatenstücke. Man (dazugießen) Rotwein und (kochen lassen) es ein wenig. Anschließend (beimischen) man die nötige Fleischbrühe oder Wasser und das Ganze (lassen) man zugedeckt ca. 1 bis 1 1/2 Stunden kochen. Dann (mitkochen) man die Kartoffeln. Eventuell (dazugeben) man etwas Wasser und ein wenig Salz. Man (würzen) die Suppe mit Senf und (andicken – zahustit) sie danach mit Mehl.

Konjunktiv I ve větách vedlejších

Unser Reporter meldet: „Die Deutsche Bahn **will** einen Eisenbahnwaggon mit dem Namen 'Skyjet' bauen lassen“.

Náš reportér oznamuje: „Německé dráhy chtějí nechat postavit železniční vagon jménem 'Skyjet'.“

Unser Reporter meldet, dass die Deutsche Bahn einen Eisenbahnwaggon mit dem Namen „Skyjet“ bauen lassen **wolle**.

Náš reportér oznamuje, že Německé dráhy chtějí nechat postavit železniční vagon jménem „Skyjet“.

Konjunktiv I se nejčastěji používá při reprodukci cizích výroků. Mluví tak dává najevo, že se jedná o výroky převzaté či že se od nich distancuje. Konjunktiv I se objevuje ve zpravodajství (novinové články, televize apod.). V řeči hovorové se místo konjunktivu I běžně používá oznamovací způsob slovesa. V češtině používáme při překladu vět s konjunktivem I výrazy jako *prý*, *jak uvedl*, *podle jeho vyjádření*, *podle jeho slov*.

Srovnejte

Beate sagt, dass sie mich erst morgen **anruft**. x Beate sagt, dass sie mich erst morgen **anrufe**.
Beate říká, že mi zavolá až zítra. Beate říká, že (prý) mi zavolá až zítra.

Pravidla převádění řeči přímé do řeči nepřímé

přímá řeč	nepřímá řeč
přítomný čas Erik behauptet: „So geht es nicht.“	konjunktiv přítomného času Erik behauptet, dass es so nicht gehe.
préteritum Sabine sagt: „Er blieb bis 12 Uhr bei mir.“	konjunktiv perfekta Sabine sagt, dass er bis 12 Uhr bei ihr geblieben sei.
perfektum Thomas bemerkte: „Man hat es nicht geschafft.“	Thomas bemerkte, dass man es nicht geschafft habe.
plusquamperfektum Susi behauptete: „Die Kirche war im 12. Jahrhundert gebaut worden.“	Susi behauptete, dass die Kirche im 12. Jahrhundert gebaut worden sei.
1. budoucí čas Herr Wagner meint: „Es wird regnen.“	konjunktiv 1. budoucího času Herr Wagner meint, dass es regnen werde.

V případě, že je tvar konjunktivu I slovesa formálně shodný s oznamovacím způsobem, nahrazuje se konjunktivem II (resp. opisem *würde* + infinitiv):

přímá řeč	nepřímá řeč
přítomný čas Meiers betonen: „Wir müssen uns schnellstens entscheiden.“	konjunktiv préterita (opis <i>würde</i> + infinitiv) Meiers betonen, dass sie sich schnellstens entscheiden müssten.
préteritum Frau Weiß sagte: „Alle sangen mit.“	konjunktiv plusquamperfekta Frau Weiß sagte, dass alle mitgesungen hätten.
perfektum Er erklärte: „Wir haben es nicht getan.“	Er erklärte, dass sie es nicht getan hätten.
plusquamperfektum Man sagt: „Die Kinder hatten vor 100 Jahren nichts Ähnliches gehabt.“	Man sagt, dass die Kinder vor 100 Jahren nichts Ähnliches gehabt hätten.
1. budoucí čas Sie teilte uns mit: „Die ausländischen Gäste werden bis Januar im Hotel übernachten.“	opis <i>würde</i> + infinitiv Sie teilte uns mit, dass die ausländischen Gäste bis Januar im Hotel übernachten würden.

Poznámka

Při nahrazování tvarů konjunktivu přítomného času, které jsou formálně shodné s oznamovacím způsobem, je i u slabých sloves tvar konjunktivu préterita stylisticky lepší než opisná forma *würde* + infinitiv, která je považována za znak hovorové němčiny: *Egon meint, dass Peter und Monika sowieso im Mai heirateten / heiraten würden.*

Při převodu řeči přímé do řeči nepřímé je třeba si všimnout:

a) změn zájmen

Sie hat **uns** über **dich** erzählt: „**Ich** werde **ihn** zu **euch** schicken.“
Sie hat **uns** über **dich** erzählt, **sie** werde **dich** zu **uns** schicken.“

b) změn příslovcí

Die Nachbarn behaupten: „Die Detonation hat sich **hier** im Keller ereignet.“
 Die Nachbarn behaupten, dass sich die Detonation **dort** im Keller ereignet habe.

Vedlejší věty v nepřímé řeči

Při reprodukci cizí řeči se používají uvozené vedlejší věty (určité sloveso stojí na konci věty) nebo bezespojkové vedlejší věty (určité sloveso stojí na druhém místě ve větě). Např.:

– **nepřímá oznamovací věta** (uvozená spojkou *dass* nebo bezespojková)

Die Deutsche Post AG berichtet: „Die durchschnittliche Brieflaufzeit hat sich um einen halben Tag verkürzt.“

Die Deutsche Post AG berichtet, dass sich die durchschnittliche Brieflaufzeit um einen halben Tag verkürzt habe.

Die Deutsche Post AG berichtet, die durchschnittliche Brieflaufzeit habe sich um einen halben Tag verkürzt.

– **nepřímá otázka** uvozená tázacími zájmeny (*wer, was, welcher, was für ein*), tázacími příslovcí (*wo, wohin*) či tázacími zájmenými příslovcí (*worauf, wovon*), případně spojkou *ob*. V hovorové němčině stojí sloveso v oznamovacím způsobu: *Sag mir, was das Wort Glassplitter bedeutet.* – *Sie fragt, ob die Studie unabhängig war.*

V oficiálních textech či při projevech se rovněž v nepřímých otázkách objevuje konjunktiv I.

Sie fragen: „An wen wurden die Testbriefe verschickt?“ Sie fragen, an wen die Testbriefe verschickt worden seien.
 „Wann wurden die Testbriefe verschickt?“ wann die Testbriefe verschickt worden seien.
 „Wurden die Testbriefe verschickt?“ ob die Testbriefe verschickt worden seien.

– **nepřímý rozkaz** (zpravidla neuvozený). Ve větách tohoto typu stojí modální slovesa *mögen* či *sollen* ve tvaru konjunktivu I. Sloveso *mögen* vyjadřuje prosbu, sloveso *sollen* rozkaz.

Ich bat ihn: „Verletze dich nicht.“

Ich bat ihn, er möge sich nicht verletzen.

Der Polizist befahl mir: „Verlassen Sie das Haus!“

Der Polizist befahl mir, ich solle das Haus verlassen.

Všimněte si: Der Beamte forderte uns auf: „Füllen Sie dieses Formular aus.“

– Der Beamte forderte uns auf, wir möchten / sollten dieses Formular ausfüllen.

Interpunkce při převodu řeči přímé do řeči nepřímé

Alle fragen: „Hat sich zu diesem Zeitpunkt jemand im Haus befunden?“

Alle fragen, ob sich zu jenem Zeitpunkt jemand im Haus befunden habe.

Ve větách s nepřímou řečí se nepoužívá ani dvojtečka ani uvozovky, zůstávají pouze čárky a tečky. Mizí rovněž otazníky či vykřičníky, které byly součástí řeči přímé.

Uvozovací slovesa

Das Gebäude drohe einzustürzen, **teilte** die Polizei **mit**. – Jak sdělila policie, hrozí budově zřícení.

Nepřímá řeč bývá uvozena např. slovesy sdělování (*behaupten, bemerken, berichten, betonen – zdůraznit, erklären, mitteilen, sagen, zurufen j-m etw. – volat na někoho něco*), tázání (*fragen, um Auskunft bitten – prosit o informaci, wissen wollen*) či vyzývání (*anordnen – nařizovat, anschreiben j-n – křičet na někoho, auffordern – vyzývat, befehlen – poroučet, betteln – žebrot, bitten, drohen, verlangen – vyžadovat, wünschen*), popř. rovněž slovesy *bedauern, glauben, hören, meinen*.

Poznámka

Následuje-li více nepřímých vyjádření za sebou, uvozovací sloveso se vždy neopakuje. Tyto věty stojí ve tvaru neuvozených vedlejších vět s určitým slovesem na druhém místě: *Martin hat uns geschrieben, dass er sich schon auf unseren Besuch freue. Er bereite schon alles vor, denke jeden Tag daran und könne vor Nervosität kaum noch schlafen.*

Další možnosti reprodukce cizích výroků

Sie behauptet, sie habe auch einen Schock erlitten. – Tvrdí, že také utrpěla šok.

Cizí řeč můžeme reprodukovat také např. pomocí:

- a) modálních příslovcí: *Sie hat angeblich auch einen Schock erlitten. – Údajně také utrpěla šok.;*
- b) předložkové skupiny: *Nach ihrer Behauptung hat sie auch einen Schock erlitten. – Podle svého tvrzení také utrpěla šok.;*
- c) vedlejší věty uvozené spojkou *wie*: *Wie sie behauptet, hat sie auch einen Schock erlitten. – Jak tvrdí, také utrpěla šok.;*
- d) infinitivní konstrukce: *Sie behauptet, auch einen Schock erlitten zu haben. – Tvrdí, že také utrpěla šok.*